

Војно-технички споразум, у јавности познат, као Кумановски споразум, потписан је 9. јуна 1999. године у Куманову. Тим споразумом окончана је седамдесетосмодневна оружана агресија НАТО снага против Србије, односно, тадашње СР Југославије. Током саме агресије живот је изгубило између 3.500 и 4.000, а рањено преко 10.000 грађана тадашње државе. [\[1\]](#) Колико је људи изгубило живот по окончању агресије, било од тешких рањавања, било од последица коришћења забрањених оружја као што су пројектили са осиромашеним уранијумом и касетне бомбе, тешко да ће се икада утврдити. Штета од економских разарања, својевремено је процењена на око 100 милијарди америчких долара.

Агресији НАТО претходили су тзв. преговори у Рамбујеу и Паризу фебруара и марта 1999. Преговора, уствари, није ни било, јер се српско-југословенска делегација коју је предводио потпредседник тадашње Владе Србије, проф. Ратко Марковић и делегација Албанаца са Косова и Метохије, коју је предводио Хашим Тачи, вођа терористичке ОВК, ниједном нису среле за преговарачким столом. Улогу тзв. преговарача-посредника, вршио је амерички представник, амбасадор Кристофер Хил, уз присуство и формално асистирање представника ЕУ, аустријског амбасадора Волфганга Петрича и руског амбасадора Бориса Мајорског.

Како није било преговора тако у Рамбујеу и Паризу није било ни споразума. Помињање тзв. Споразума из Рамбујеа, нарочито у дипломатским и политичким круговима у САД и на Западу, уствари, прикрива чињеницу да се радило о диктату и ултиматуму, а не о основи за преговоре или папиру који би био резултат преговора. Бивши државни секретар САД Хенри Кисинџер то је оценио овако „Текст из Рамбујеа којим се захтева стационирање трупа НАТО на целокупној територији Југославије, био је провокација. То је био изговор за отпочињање бомбардовања. Документ из Рамбујеа био је такав да га ни један Србин не би прихватио. Овај ужасни дипломатски документ никада није требало да буде презентираан на такав начин“.

Амерички дипломата, шеф одсека за Југославију у Државном секретаријату, Џорџ Кени рекао је „Намерно смо подигли лествицу високо како Срби не би могли да је прескоче и дају сагласност“.

Упркос свему, српско-југословенска делегација чинила је напоре да приближи ставове,

ако не са делегацијом Хашима Тачија, са којом није ни преговарала, онда бар са америчким представником Кристофером Хилом. Али, то није било могуће.

Хил се служио непојмљивим методама. Иако је формално наступао у име Контакт групе и неколико поглавља текста из Рамбујеа предавао Српско-југословенској делегацији тек након што би претходно чланове Контакт групе упознао са текстом, најважније делове – позната поглавља 2, 5 и 7, предао је нашој делегацији без знања, увида и сагласности чланова Контакт групе и готово истог часа је позвао на потписивање.

А шта се захтевало у тим поглављима?

То је, пре свега, неограничен приступ снага НАТО на целој територији СР Југославије – копну, води ваздушном простору,

неограничено стационирање, маневрисање и бесплатно кришћење свих комуникација, инфраструктуре и објеката по слободној сопственој оцени. Ту је затим, дипломатски имунитет и екстериторијалност која не допушта припадницима НАТО ниједну врсту одговорности – ни кривичну, ни грађанску, ни административну, ни управну, без обзира на чињенице. Припадници страних снага - униформисани, или у цивилним оделима – могу бити наоружани.

Оно што је мање познато, текст који је Кристофер Хил уручио нашој делегацији садржао је овлашћење да стране снаге (САД, НАТО) могу, по својој слободној процени, преузети целокупни електро-магнетни спектар у држави, што практично значи све таласне дужине (фреквенције) које користе радио и ТВ станице, војска, полиција, пошта – без најаве, сагласности, или накнаде. Такође је мање познато да је текст из Рамбујеа садржао и неограничено овлашћење припадника страних војних снага да на нашој територији могу затворити нашег држављанина без ичије сагласности, одлуке или одобрења.

Очигледно је да су се текстом из Рамбујеа за стране војнике на територији тадашње Југославије захтевала већа овлашћења и већа права не само од оних што их имају припадници домаћих оружаних снага, него већа права од држављана Србије (СРЈ). Такве ситуације у међународном праву називају се системом капитулација.

Све то што садрже поглавља 2, 5 и 7, није било познато Контакт групи, није било предато ради преговора, већ искључиво ради потписа. По систему – „узми или остави“.

Где је онда основ да се, макар и спорадично, говори или пише о „преговорима у Рамбујеу“, или о „Споразуму из Рамбујеа“?

Да ли је неко могао да потпише капитулацију и сагласност за окупацију? Српско-југословенска делегација у Рамбујеу и Паризу то није учинила. Као ни руски представник Контакт групе Борис Мајорски.

Кумановски споразум јесте споразум јер су га 9. јуна 1999. потписале југословенска страна и представник међународне заједнице (КФОР-а).

Кумановском споразуму претходила је серија преговора председника СР Југославије Слободана Милошевића и Виктора Ченомирдина који је наступао као лични представник председника Русије Бориса Јељцина, уз сагласност и по договору са САД и ЕУ. Серија тих преговора завршена је 2. и 3. јуна 1999, у Београду, договором Милошевић-Ахтисари-Черномирдин. Ахтисари је имао улогу представника ЕУ и Генералног секретара УН.

Након првог сусрета (2. јуна) Милошевић-Ахтисари-Черномирдин, одржана је седница Народне скупштине Србије (3. јуна) на којој је усвојено следеће: 1) да Скупштина усваја докуменат за постизање мира који су донели Ахтисари и Черномирдин; 2) да се документом потврђује суверенитет и територијални интегритет наше земље; 3) да се потврђује улога Уједињених нација; 4) да је документ, изнад свих важности, основ за мир.

После одлуке Народне скупштине о усвајању документа заседала је Савезна влада СРЈ и такође донела одлуку о прихватању.

Документ Милошевић – Ахтисари – Черномирдин и одлука Народне скупштине о усвајању тог документа, као и одлука Савезне владе СРЈ, представља основу за Кумановски споразум потписан 9. јуна и за резолуцију СБ УН 1244, усвојену 10. јуна 1999.

Стране потписнице Кумановског споразума су, представници Влада Србије и СР Југославије, с једне стране и представници Међународних безбедносних снага (КФОР), са мандатом Уједињених нација (под контролом Савета безбедности), с друге стране. То, дакле, није био споразум Србије и Југославије, на једној, и НАТО-а као агресора, на другој страни. У читавом тексту Кумановског споразума, НАТО се помиње само у једној одредби и то у контексту одређевиња тренутка за суспендовање „ваздушних напада“ (члан 2, тачка 2а).

У Споразуму се, поред осталог, наводи да југословенско-српска страна даје сагласност на распоређивање међународних безбедносних снага, да је у њиховом мандату, поред осталог, гарантовање безбедносног окружења за све грађане (дакле и Србе и друге неалбанце), да се неће дозволити безбедносни вакум након повлачења југословенско-српских снага, да ће КФОР обезбеђивати међународне границе Србије (СРЈ) према Македонији и Албанији, као и то да ће се делови Војске СРЈ и полиције Србије накнадно вратити на Космет.

Ове и низ других одредби јасно говоре да Кумановски споразум не може да се тумачи као капитулација.

Наредног дана, 10. јуна 1999. Савет безбедности УН усвојио је познату резолуцију број 1244. Пошто има неупућених, и једностраних интерпретација овог, за Србију, историјски битног документа, са циљем да се он обезвреди, или да му се бар умањи значај, сматрамо да треба указати на следеће:

Прво, резолуцијом СБ УН 1244 окончана је агресије НАТО, разарање и све друго што што је агресија донела. Као што знате, преко 2/3 жртава и циљева агресора били су цивилне жртве и објекти.

Друго, по резолуцији СБ УН 1244 проблем Косова и Метохије је пренет у руке Уједињених нација. Покрајина је стављена под мандат УН (не НАТО).

Треће, резолуцијом СБ је загарантован суверенитет и територијални интегритет Србије (СРЈ), а за Покрајину је предвиђена „широка аутономија“ у оквиру Србије. Нема помена о референдуму о будућем статусу.

Четврто, прихваћено је да се делови војске и полиције Србије врате на Косово и Метохију, да би, поред осталог, били распоређени и на граници Србије-СРЈ (према Македонији, Албанији) што је показатељ признавања суверенитета и територијалног интегритета Србије (СРЈ) над Косовом и Метохијом.

Пето, резолуција СБ УН 1244 никако не значи жртвовање Срба са Косова и Метохије да би се, наводно, обезбедио мир у другим деловима Србије. Њоме су гарантована једнака људска права свим грађанима на Косову и Метохији као и право свим избеглицама и расељеним лицима на слободн и безбедан повратак (што значи и Србима, као и другим неалбанцима). У Србији се и данас налази око 200.000 Срба протераних са Космета. Озбиљно је питање шта је званична Србија предузела током протеклих 10 година да протерани Срби остваре право на слободан и безбедан повратак које су својевремено оствариле избеглице и расељена лица других националности?

Ако истичем да је у Рамбујеу од српско-југословенске делегације ултимативно тражено да потпише докуменат којим се прихвата окупација целе СР Југославије, то је само зато што је у јавности дуго времена присутна теза да је тамо, наводно, тражено да НАТО уђе и да се стационира само на Космету. Ко и зашто представља искривљено садржину и карактер папира из Рамбујеа јесте питање које тражи одговор.

Резолуција СБ УН 1244 представља докуменат од изузетног, трајног значаја за Србију. Србија не само да никада не би смела да се одрекне директно, или индиректно умањи вредност тог документа, да подлегне притисцима да се резолуција 1244 укине или замени, већ треба да изјави (Влада, Скупштина) да тај докуменат за Србију има трајни непроменљиви карактер и интегрални део извора међународног права.

Како, када и зашто је у пракси дошло до одступања, кршења или чак и до јавног одустајања од примене појединих одредаба резолуције СБ УН 1244, то би требало анализирати.

Пише: Живадин Јовановић
среда, 09 јун 2010 10:45

(Живадин Јовановић је председник Београдског форума за свет равноправних и бивши министар спољних послова)

[\[1\]](#) Број пострадалих цивила није прецизно утврђен.